

ВТОРИННІ КОНТЕКСТНО ЗУМОВЛЕНІ НОМІНАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

*А. А. Таран, кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства і
прикладної лінгвістики Черкаського національного університету імені Богдана
Хмельницького (Черкаси, Україна)*

e-mail: alla_taran@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8091-1477>

У статті на матеріалі неосемантизмів у сучасній українській мові розглянуто чинники формування та тенденції побутування неавтономних (міжслівних, контекстно залежних) вторинних номінацій, досліджено роль контексту у формуванні таких номінацій. З'ясовано, що передумовою появи нових значень слів стає новий контекст їхнього вживання, який своєю чергою виявляє нову їхню лексичну й синтаксичну сполучуваність і тип нового значення, спосіб його формування: для предметних імен – це передусім їхні нові означення, для імен ознакових – нові об'єкти означення. Досліджено сполучуваність слів, що є надзвичайно важливим для розуміння значення, оскільки аналіз контексту завжди реалізує індивідуальні семантичні особливості кожного слова. Обґрунтовано, що функціонування синтагматично зумовлених вторинних номінацій у сучасній українській мові зумовлено прагненням мовців до різноманіття й виразності висловлення думки.

Ключові слова: *лексикон, контекст, вторинна номінація, інновація, неосемантизм, вторинна неавтономна номінація.*

Актуальність. В основі вторинної номінації лежить асоціативний характер людського мислення. У словах відображені процеси живого споглядання людиною оточення, відбувається семантичне переосмислення відомих назв і поступова кодифікація їх. Формування і створення нового поняття або нового сприйняття предмета можливе на ґрунті наявного мовного матеріалу. Вторинна номінація є результатом лінгвокреативного мислення, це своєрідна інтерпретація людиною навколишньої дійсності. У процесі вторинної номінації задіяні мова (мовний знак, номінація), людина (суб'єкт, який пізнає) і реальна дійсність (пізнаваний об'єкт) [8, с. 11]. Природа вторинних номінацій зумовлена «семантичною втомлюваністю» лексем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процес появи і способи утворення номінацій, що є неодмінним результатом пізнавальної діяльності людей, здавна привертали і продовжують привертати увагу дослідників. Проблеми вторинної номінації досліджували В. Г. Гак, Є. А. Карпіловська, Н. Ф. Клименко, Г. В. Колшанський, О. С. Кубрякова, О. О. Тараненко, В. М. Телія, Г. А. Уфимцева та ін. Зокрема, О. С. Кубрякова, В. М. Телія в межах вторинної номінації виокремлюють непряму і посередню номінації [12, с. 7–98]. Непряму номінацію вони трактують як таку, що завжди «мотивовано-опосередкована попереднім значенням слова, ті чи ті ознаки якого відіграють роль внутрішньої форми, переходячи в новий смисловий зміст» [12, с. 129]. А для правильного співвіднесення посередньої назви з дійсністю, на їхню думку, необхідна опора на сигніфікат іншого найменування [12, с. 73]. Опозицію непрямої і посередньої номінації становлять терміни *автономна (внутрішньослівна, контекстно незалежна) і неавтономна (міжслівна, контекстно залежна) вторинні номінації.*

Натомість В. Г. Гак терміни *вторинна і посередня номінації* ототожнює і вважає, що вони позначають ситуацію, коли «та сама форма може пристосовуватися для позначення інших об'єктів, а не тільки того, для позначення якого вона була створена, тоді як, з іншого боку, цей об'єкт може отримати інше найменування» [3, с. 243].

Мета статті – комплексний аналіз неавтономних, синтагматично зумовлених вторинних номінацій у сучасній українській мові.

Результати дослідження та їх обговорення. Творення номінацій, на розвиток семантики яких впливає їхнє вживання в певному контексті, у лінгвістиці кваліфікують як *неавтономну вторинну номінацію*. Як зауважує В. М. Телія, вирізняльну ознаку таких лексем «становить використання комбінаторної техніки мови в процесі формування нової мовної одиниці. Остання завжди співвідноситься зі своїм позначуваним непрямо – за посередництва семантично опорного для цієї комбінації найменування». Наприклад, дієслово *дійти* в значенні «ідучи в певному напрямку, досягти якого-небудь місця» (*я дійшла додому*) – автономна номінація, а в значенні «досягти чогось» – неавтономна, оскільки реалізується тільки в сполученні зі словами *до думки, до висновку* [10, с. 260].

Семантика слова передбачає його сполучуваність. Незалежно від уживання, будь-яке слово реалізує у свідомості носія всі значення, потенційні й приховані, які за потреби репрезентовані в контексті. Проте сама диференціація значень залежить від сполучуваності з іншими словами, що є підтвердженням того, що будь-яке значення слова представлене в контексті. Тому вивчення сполучуваності слів є надзвичайно важливим для розуміння значення слів, оскільки аналіз контексту завжди реалізує індивідуальні семантичні особливості кожного слова. На думку В. В. Виноградова, «те чи те значення слова визначається контекстом його вживання. По суті, скільки контекстів уживання слова, стільки і його лексичних форм» [1, с. 27]. Тому надзвичайно важливо досліджувати сполучуваність слів для розуміння не лише прямого, а й переносного значень, оскільки аналіз контексту завжди репрезентує індивідуальні семантичні особливості кожного окремого слова.

Є. Курилович у широкому значенні трактує контекст не лише як словесне оточення, але і як елементи зовнішньої ситуації, що детермінують значення [7, с. 238–239]. С. Ульманн зауважував про значення поняття «контекст» для семантики: «Теорія контексту – ймовірно, єдиний найбільш впливовий чинник у розвитку семантики двадцятого століття. Усе більша кількість відкриттів і найбільш продуктивних методів сучасного дослідження можуть бути здійснені завдяки цьому джерелу» [11, с. 260]. Вивчення комунікативного процесу передбачає виявлення всіх контекстних зв'язків номінативних одиниць, що зумовило створення важливого розділу лінгвістики – контекстної семантики [5], центральним поняттям якої є «значення слова в контексті». Головним завданням цієї сфери досліджень є розв'язання лексичної неоднозначності й контекстуальної залежності слів.

Як елемент мовної системи слово багатозначне. У конкретній ситуації вживання семантичний потенціал реалізовано у вигляді конкретного «контекстуального значення». В аспекті контекстуалізації багатозначного слова основним засобом змістового розмежування первинної і вторинної номінації є їхня лексична та синтаксична сполучуваність. Для співвідношення значення слова і його контексту важливим є трактування лінгвістичного значення – це внутрішня властивість слова, що зумовлює можливість поєднання з іншими лексемами. Кожне значення слова заздалегідь орієнтоване на певне вживання. Кожне має властивий лише йому контекст, який передбачено значенням» [4, с. 45].

Аналіз вторинної неавтономної номінації в когнітивному аспекті дає змогу кваліфікувати її як особливий когнітивний процес, пов'язаний зі створенням нового знання про об'єкт дійсності на основі вже наявного досвіду взаємодії з іншими об'єктами і їх пізнаних ознак, «на рівні абстрактного мислення відбувається вторинна категоризація інформації» [6, с. 11]. Переосмислення значення вторинного найменування ґрунтоване на актуалізації конотативних ознак у вихідному значенні переосмисленого слова і в значенні опорної назви [10, с. 255].

Передумовою появи нових значень слів стає новий контекст їхнього вживання, що своєю чергою виявляє їхню нову лексичну і синтаксичну сполучуваність і тип нового значення, спосіб його формування: для предметних імен – це передусім їхні нові означення, для імен ознакових – нові об'єкти означення. Формуванню нових значень

прикметників сприяє зміна функції в сполуках із предметними іменами, наприклад, функції ідентифікувальної, або функції вказівки на відношення одного об'єкта до іншого, на функцію характеризувальну, або функцію виділення такого об'єкта з-поміж інших, підкреслення його іншої якості [2, с. 97].

Новий контекст уживання сигналізує про появу нових значень. Наприклад, прикметник **пороговий** у словосполучі *порогові країни* має значення «країни, що мають ядерний потенціал, здатні виробляти ядерну зброю і випробовувати її»: *Водночас голова МВФ зазначила, що світова економіка зростає «добре», але здебільшого за рахунок розвинутих країн, у той час як так звані «порогові» країни ледь демонструють позитивні показники* (ГПУ, 12.03.2015). *За його [С. В. Лавров – міністр закордонних справ РФ] словами, є і «порогові держави, зокрема, Північна Корея, яка випробувала ядерний пристрій»* (ГПУ, 20.02.2009).

У контексті обговорення нового значення прикметника **теплий** заслуговують на увагу словосполучки *теплі кредити*, *тепла оселя*, ужиті в новому значенні «програма, що компенсує частину коштів, витрачених на впровадження енергозберігальних технологій»: *Водночас команда Зеленського зменшує кількість субсидіантів, обсяги «теплих кредитів»* (ГПУ, 21.11.2020).

Прикметник **адресний** зафіксовано в словниках зі значенням «прикм. до *адрес* і *адреса*» [СУМ, I, с. 21]. Проте в останні десятиліття спостерігаємо формування нових значень лексеми. Цьому сприяють контексти, у яких реалізовано її нові парадигматичні відношення з іншими номінаціями, наприклад, у словосполученнях *адресний підхід надання пільг*, *адресна безготівкова субсидія* прикметник має значення «призначений комусь або групі людей». Водночас усталеною стала словосполучка *адресна допомога* «конкретна соціальна допомога»: *адресна допомога внутрішньо переміщеним особам, одноразова адресна грошова допомога до Дня захисника України, щомісячна адресна допомога, адресна цільова допомога*.

СУМ зафіксував прикметник **віяловий** у значенні «*прикметник до віяло // Який має вигляд віяла, подібний до нього*» [СУМ, I, с. 693]. Нині воно більш уживане як термін сфери енергоефективності, пор. його в такому контексті: *Що буде далі, ми не розуміємо, і Україна змушена дорого купувати електроенергію в Білорусі, щоб не допускати віялових відключень* (ГПУ, 17.11.2021); *Вона додала, що сьогоднішня криза і ризик віялових відключень – це прямий наслідок масштабних зловживань фірм-посередників* (ВЗ, 29.07.2021). Щоправда, жоден із новітніх українських загальномовних словників не подає словосполучки *віялове відключення* – почергові від'єднання споживачів від електромережі задля обмеження навантаження на енергосистему, що сприяє частотному розвантаженню енергосистеми.

Прикметник **кишеньковий** має значення «стос. до *кишені* (у 1 знач.). 2. Який носять у кишені (у 1 знач.), маленький розміром [СУМ, IV, с. 157]. Проте в новому значенні «замовний, близький до керівництва, підпорядкований йому», як доводять контексти, істотно розширив свої парадигматичні відношення, зокрема синонімічні, щоправда, із різним обсягом сполучуваності. Напр.: *При цьому вони не армія, а «кишенькові» силові структури РФ, які використовуються для різних правопорушень* (ГПУ, 15.06.2021); *Не буде в нас у губернаторів ніяких «своїх кишенькових збройних сил»* (Волинські новини, 25.03.2015); *Луценкові пишуть звільнені «за революційним беспределом» працівники міліції. Їх поновив на роботі суд, але «кишенькові генерали Луценка» ігнорують його рішення* (tema.in.ua, 10.10.2008); *Державні ЗМІ перетворюються на кишенькові медіа – Томенко* (Zaxid.net, 17.11.2011); *Кишенькова журналістика – хвороба нашого суспільства* (ГПУ, 20.02.2017). Контексти вживання в лапках посилюють метафоричність значення лексем. У багатьох контекстах лексема **кишеньковий** формує нові синонімічні об'єднання з неосемантизмом **ручний**. Відомо, що синоніми виникають або з потреби виділити якісь додаткові ознаки явищ, або для передавання своєрідності бачення його чи ставлення до нього. Прикметник **ручний** зафіксовано в значенні «1. Прикм. до *рука*.

2. Який здійснюється руками, без застосування машин // Який приводять у дію руками // Який виготовляється руками. 3. Такий, що можна нести в руках (про багаж, кладь і т. ін.). 4. Який звук до людини, не боїться її (про тварину)» [СУМ, VIII, с. 36]. Але все частіше фіксуємо контексти, які ілюструють нове значення: *Конкурс у Мистецькому арсеналі та в інших культурних інституціях – це не просто намагання впровадити **ручне управління** (ВЗ, 15.06, 2020); Модель управління все більше нагадує **ручний режим**, створений Януковичем і децю модернізований Порошенком (ГПУ, 03.11.2020).*

Фіксуємо цікаву назву пісні Скрябіна «**Озимі люди**», де є слова: «*Надійся на себе – своїх може й не буде / В нас є тільки ми – **озимі люди***». Усталеним є значення прикметника «1. Який сіють восени і збирають наступного року; який потребує для нормального перебігу початкових стадій розвитку осіннього проростання і зимівлі під снігом // Який проріс восени і зимуватиме або зимував під снігом (про сходи, посіви) [СУМ, V, с. 654]. Проте без контексту, без знання суспільно-політичних реалій кінця ХХ ст., перебігу подій українського політикуму та його дійових осіб неможливо зрозуміти семантику цього слова. Пісня «Озимі люди» стала хітом і водночас прихованою агітацією «Команди озимого покоління» (до якого входили Валерій Хорошковський, Інна Богословська, Микола Вересень та інші). Політики позиціонували себе як молоді й ініціативні люди, які пережили тривожну «зиму» розпаду Радянського Союзу й капіталізму 1990-их, а тепер пробилися назовні й хочуть змінити країну на краще. Крім того, прикметник стали вживати в ролі субстантива **озимі** як найменування члена цієї команди, напр.: *Найбільшу кар'єру з першої п'ятірки «озимих» зробив Валерій Хорошковський, який, попрацювавши за Ющенка і Януковича в СБУ, став першим віце-прем'єром (ГПУ, 21.12.2003).*

Формування нового, негативного, оцінного значення завдяки сполученню з найменуваннями нових понять і реалій суспільного життя демонструє й семантика іменника **паркет** і похідного відносного прикметника **паркетний**. Лексема **паркет** перетворилася на журналістський професіоналізм у новому спеціальному значенні «подання журналістами тих самих прес-релізів, які вони одержують від органів влади, поліції, прокуратури тощо», напр.: «*Джинса*» і «**паркет**» проти стандартів; «**Паркет**» по-закарпатськи (заголовки статей); Велика кількість «**паркету**» – висвітлення діяльності органів центральної та місцевої влади на центральних і регіональних телеканалах (<https://detector.media>, 06.06.2017). Значення цього іменника успадковує похідний прикметник **паркетний**: *Більшість каналів подають це коротким «паркетним» повідомленням із єдиним синхронном Акімової, тобто без жодного балансу думок (УТ, 23.04.2012); «Паркетні» новини та лояльність до влади замість стандартів (УТ, 15.06.2017); «Паркетні танці» обласних державних телекомпаній (Детектор, 14.10.2015); За свідченнями журналістів, концерт у Лондоні вразив діаспору більше, ніж «паркетні» заходи «Днів України» (УП, 21.10.2013).*

Крім того, додано й термінологічне військове значення «не пристосований до суворих умов, який звук до парадного, світського життя», синонімічне до тилкових пацоків, тих, хто відсиджувався коло начальства: *Вище керівництво – паркетні генерали, які 25 років зростали без бойового досвіду (ГПУ, 30.08.2018); Хай він майор буде – але якщо він грамотний, то його треба вже в Генеральний штаб вводити, а не якогось паркетного товстопузика тримати біля себе (ГПУ, 09.10.2017); Гроші хочуть використати на паркетний транспорт, який буде працювати не на передовій, а між лікувальними установами (УП, 06.03.2018).* Прикладом виразного метафоричного переосмислення лексеми **паркетний** є словосполучення в контексті: *Аваков: Звання генерала – не розмінна монета на паркетно-штабному ярмарку марнотратства (ГПУ, 17.08.2016).* Такі метафори тиснуть на свідомість читача, змушують подумати: автор перебільшує чи обурюється.

Дедалі частіше в новітніх газетних текстах натрапляємо на лексему **амністія**, ужиту в інших значеннях, пор. такі контексти, як-от: *У «Дії» можна оформити «будівельну*

амністію» (ВЗ, 29.11.2021); *Власникам фейкових Covid-сертифікатів обіцяють амністію, але є умова* (ГПУ, 16.12.2021); *Зокрема, як визнав сам Гетьманцев, податкова амністія не зацікавила «цільову аудиторію» (тобто людей з очікуваними відрахуваннями \$ 40–50 тис.)* (ГПУ, 16.12.2021). За Словником української мови **амністія** – «здійснюване актом верховної влади часткове або повне звільнення засуджених від кари» [СУМ, I, с. 39], натомість будівельна амністія – це спрощений порядок уведення в експлуатацію, податкова амністія – калька з англ. *tax amnesty* – можливість легалізації грошових коштів, незаконно перерахованих за кордон або прихованих від обліку та оподаткування всередині країни.

Завдяки новому контексту побутування фіксуємо нове значення іменника **ярмарок**. Пор.: *ярмарок вакансій, ярмарок освітніх послуг* – це спеціалізовані заходи, де ознайомлюють з освітніми послугами, а також роботодавці презентують свої компанії, наявні вакансії, програми стажувань або молодіжні програми набору, формують у відвідувачів бренд роботодавця.

Висновки і перспективи. Сьогодні спостерігаємо активну тенденцію творення вторинних номінацій різних типів – як автономних, із вільним значенням, так і неавтономних зі значенням, зв'язаним із певними контекстами вживання слова. Загалом семантичний розвиток мови зумовлений прагненням мовця до різноманіття й виразності висловлення думки. Нові тлумачні словники української мови повинні засвідчити розвиток семантичного потенціалу слів, а для цього потрібно не лише описати вторинні номінації різних типів, а й розробити поняттєвий апарат для їх аналізу, визначення критеріїв їх унормування та кодифікації для фіксування в словниках.

Перспективи подальших наукових студій убачаємо в комплексному дослідженні різних типів вторинної номінації в сучасній українській мові.

Список використаної літератури

1. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. Москва : Учпедгиз, 1947. 784 с.
2. Вплив суспільних змін на розвиток української мови : монографія / відп. ред. С. А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 444 с.
3. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология (на материале французского и русского языков). Москва : Международные отношения, 1977. 264 с.
4. Козлова Р. П. Лексико-семантический вариант в структуре многозначного слова. Тамбов, 2004. 85 с.
5. Колшанский Г. В. Контекстная семантика. Москва : Наука, 1980. 149 с.
6. Кравченко А. В. Язык и восприятие : Когнитивные аспекты языковой категоризации. Иркутск : изд-во Иркутского университета, 1996. 160 с.
7. Курилович Е. Заметки о значении слова. *Очерки по лингвистике*. Биробиджан : ИП «Тривиум», 2000. С. 237–251.
8. Новичихина М. Е. Коммерческое название, рекламный текст, бренд, товарный знак, номен: разграничение понятий. *Вестник Воронежского государственного университета*. Серия : Филология. Журналистика. 2004. № 1. С. 1–25.
9. Словник української мови : у 11 т. / гол. ред. І. К. Білодід. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
10. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1996. 288 с.
11. Ульманн С. Семантические универсалии. *Новое в лингвистике*. Вып. V : Языковые универсалии. Москва : Прогресс, 1970. С. 250–299.
12. Языковая номинация : общие вопросы / Отв. ред. : Б. А. Серебренников, А. А. Уфимцева. Москва : Наука, 1977. 360 с.

References

1. Bilodid I. K. (Ed.). *Slovnnyk ukrayins'koyi movy: V 11-y t. (1970–1980)*. [Dictionary of the Ukrainian language: in the 11th volumes] (in Ukr.).
2. Gak, V. G. (1977). *Sopostavitel'naya leksikologiya (na materiale frantsuzskogo i russkogo yazykov)* [Comparative lexicology (based on French and Russian languages)]. Moskva: Mezhdunarodnyye otnosheniya, 264 (in Russ).
3. Karpilovska, Ye. A. *Vplyv suspil'nykh zmin na rozvytok ukrayins'koyi movy* [Influence of social changes on the development of the Ukrainian language]. 2017, 444 (in Ukr.).

4. Kolshanskiy, G. V. (1980). Kontekstnaya semantika [Contextual semantics]. Moskva: Nauka, 149 (in Russ).
5. Kozlova, R. P. (2004). Leksiko-semanticheskiy variant v strukture mnogoznachnogo slova [Lexico-semantic variant in the structure of a polysemantic word.]. Tambov, 85 (in Russ).
6. Kravchenko, A. V. (1996). Yazyk i vospriyatiye: Kognitivnyye aspekty yazykovoy kategorizatsii [Language and perception: Cognitive aspects of language categorization]. Irkutsk: izd-vo Irkutskogo universiteta, 160 (in Russ).
7. Kurilovich, Ye. (2000). Zametki o znachenii slova. Ocherki po lingvistike [Notes on the meaning of the word. Essays on linguistics]. Birobidzhan: IP «Trivium», 490 (in Russ).
8. Novichikhina, M. Ye. (2004). Komercheskoye nazvaniye, reklamnyy tekst, brend, tovarnyy znak, nomen: razgranicheniye ponyatiy [Commercial name, advertising text, brand, trademark, nomen: delimitation of concepts]. In: Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Filologiya, Zhurnalistika [Bulletin of the Voronezh State University. Series: Philology, Journalism]. 2004. № 1, 1–25 (in Russ).
9. Serebrennikov B. A., Ufimtseva A. A. (Eds.) (1977). Yazykovaya nominatsiya: obshchyye voprosy [Language nomination: general questions]. Moskva: Nauka, 360 (in Russ.).
10. Teliya, V. N. (1996). Russkaya frazeologiya. Semanticheskiy, pragmaticheskiy i lingvokul'turologicheskiy aspekty [Russian phraseology. Semantic, pragmatic and linguocultural aspects], 288 (in Russ.).
10. Ulmann, S. (1970). Semanticheskiye universalii. Nove v lingvistike [Semantic universalies. In: New in linguistics]. Vyp. V : Yazykovyye universalii. Moskva : Progress, 250–299 (in Russ.).
11. Vinogradov, V. V. (1947). Grammaticheskoye ucheniye o slove [Grammatical doctrine of the word]. Moskva: Uchpedgiz, 784 (in Russ).

A. A. TARAN. SECONDARY CONTEXT NOMINATIONS IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Summary. Introduction. *It has been found that the secondary nomination is based on the associative nature of human thinking. The words reflect the processes of living contemplation of the human environment, there is a semantic rethinking of known names and their gradual codification. The formation and creation of a new concept or a new perception of the subject is carried out on the basis of existing language material.*

Purpose – *to analyze non-autonomous (interword, context-dependent) secondary nominations in the modern Ukrainian language.*

Results. *The formation of a new meaning of a lexical unit can occur within the word and lead to the so-called autonomous secondary nomination or within the phrase. Such contextually dependent new meaning of the word is qualified as a consequence of non-autonomous secondary nomination. The precondition for the emergence of new meanings of words is a new context of their use, which in turn reveals their new lexical and syntactic compatibility and the very type of new meaning, the way it is formed. For subject names, it is primarily their new definitions, for symbolic names – their new objects of definition. The formation of new values of adjectives is facilitated by changing the function in compounds with subject names, for example, the function of identification, or the function of indicating the relationship of one object to another, the characteristic function, or the function of distinguishing such an object from others, emphasizing its other quality. The new context of use signals the emergence of new values.*

Originality. *The semantics of the word implies its compatibility. Regardless of use, any word is in the mind of the bearer in all meanings, potential and hidden, which are realized in context in need. However, the differentiation of meanings itself depends on compatibility with other words, which is a confirmation that any meaning of a word is realized in context. Therefore, the study of word compatibility is extremely important for understanding the meaning of words, because context analysis always implements the individual semantic features of each word.*

Conclusion. *New explanatory dictionaries of the Ukrainian language should testify to the development of semantic potential of words, and for this purpose it is necessary not only to describe secondary nominations of different types, but also to develop a conceptual apparatus for their analysis, criteria for their standardization and codification.*

Key words: *lexicon, context, secondary nomination, innovation, neosemantism, secondary non-autonomous nomination.*

Надійшла до редакції 19.08.21
Прийнято до друку 23.10.21